

Abrahamova víra (Ř 4)

Základní verš

„To tedy vírou rušíme zákon? Naprosto ne! Naopak, zákon potvrzujeme.“ (Ř 3,31)

Čtvrtá kapitola Listu Římanům představuje jeden ze základů biblického učení o spasení z víry. Tvoří zároveň jádro poselství, kterému porozuměl Martin Luther. Tento týden to bude právě pět set let od začátku protestantské reformace.

Abraham, který je považován za vzor svatosti a spravedlnosti, je v této kapitole představen jako ten, kdo byl zachráněn milostí, bez skutků zákona. Pavel se tím snaží zabránit možnému nedorozumění. Pokud skutky a poslušnost Abrahama, který měl k Bohu tak blízko, nebyly dostatečné, co potom naše? Pokud Abraham mohl být zachráněn jen Boží milostí, pak totéž platí pro nás všechny – ať jsme židé, nebo pohané.

V této části svého dopisu (Římanům 4) apoštol Pavel představuje tři klíčové fáze plánu spasení: (1) zaslíbení Božího požehnání (zaslíbení milosti), (2) odpověď člověka na toto zaslíbení (odpověď víry) a (3) prohlášení věřícího za spravedlivého (ospravedlnění). Takovou zkušenost prožil Abraham a podobnou zkušenost můžeme prožít i my.

Nikdy nesmíme zapomenout na to, že Pavel považuje spasení především za nezasloužený dar Boží milosti. Pokud bychom si spasení mohli něčím zasloužit, pak by to už nebyl dar, ale něco, co pro nás Bůh musí udělat jako odpověď na naše zásluhy.

Aby Pavel podpořil myšlenku milosti, pozornost svých čtenářů soustřeďuje na starou knihu Genesis a příběh praotce židovského národa: „Abram Hospodinovi uvěřil a on mu to připočetl jako spravedlnost“ (Gn 15,6). Hned v prvních kapitolách Bible se setkáváme s učením, které vstoupilo do dějin jako „ospravedlnění z víry“.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Potvrzení platnosti zákona (Ř 4,1–8)

¹Co tedy řekneme o Abrahamovi, našem tělesném praotci? Čeho dosáhl? ²Kdyby Abraham dosáhl spravedlnosti svými skutky, měl by se čím chlubit – ale ne před Bohem! ³Co říká Písmo? „Uvěřil Abraham Bohu, a bylo mu to počítáno za spravedlnost.“ ⁴Kdo se vykazuje skutky, nedostává mzdu z milosti, nýbrž z povinnosti. ⁵Kdo se nevykazuje skutky, ale věří v toho, který dává spravedlnost bezbožnému, tomu se jeho víra počítá za spravedlnost. ⁶Vždyť i David prohlašuje za blahoslaveného člověka, jemuž Bůh připočítává spravedlnost bez skutků: ⁷„Blaze těm, jimž jsou odpuštěny nepravosti a jejich hříchy přikryty. ⁸Blaze tomu, jemuž Hospodin nepočítá hříchy.“ (Ř 4,1–8)

Osobní studium

V Ř 3,31 Pavel výslovně říká, že víra a Boží zákon se navzájem nevylučují, ale naopak potvrzují. Ani ti, co věrně zachovávali Boží zákon, nebyli díky tomu zachráněni. V celých dějinách platilo, že hříšníci byli zachráněni Boží milostí na základě víry.

Jak text Ř 4,1–8 vysvětluje, že dokonce i ve Starém zákoně dosahovali lidé spasení vírou, a ne skutky zákona?

Podle slov knihy Genesis byl Abraham považován za spravedlivého proto, že „uvěřil Hospodinu“. To je „ospravedlnění z víry“ ve Starém zákoně. Není správné tvrdit, že starozákonní cesta ke spasení je dnes již zrušená a neplatná. Všechny obřady a rituály ve svatyni měly totiž jeden cíl – názorně ukázat, že hříšník nikdy nemůže být spasen na základě svých skutků, ale výlučně díky smrti zástupné oběti.

Jak jinak bychom vysvětlili, že Bůh odpustil Davidovi po jeho tragické aféře s Bat-šebou? Určitě to nebylo díky tomu, že David dodržoval zákon. Vždyť porušil tolik příkázání, že za to mohl být několika-násobně odsouzen. Pokud by měl být David spasen na základě poslušnosti, pak by nebyl spasen vůbec. Odpuštění, které dostal, bylo projevem Boží milosti.

Bez ohledu na to, že se ve starozákonní době mnozí snažili zasloužit si spasení svou poslušností zákona, židovské náboženství bylo vždy především náboženstvím milosti. Zákonictví (legalismus) bylo pokřivením tohoto náboženství, ne jeho základem.

Aplikace

Přemýšlej chvíli o chybách a selháních v Davidově životě (viz také 2S 11–12 a Ž 51). Kdy jsi potřeboval odpuštění a Boží milost tolik jako on? Jak by mělo naše církevní společenství (tedy my) přistupovat k těm, kteří v životě podobně selhali?

Spasení pro všechny (Ř 4,9–12)

⁹Platí toto blahoslavenství jen pro ty, kdo jsou obřezáni, či také pro ty, kdo nejsou obřezáni? Čtete přece: „Abrahamovi byla víra počítána za spravedlnost.“¹⁰Kdy mu byla započtena? Byl už obřezán, nebo ještě nebyl? Nebylo to po obřízce, nýbrž ještě před ní.¹¹Znamení obřízky přijal jako pečeť spravedlnosti z víry, kterou měl ještě před obřízkou. Tak se stal otcem všech neobřezaných, kteří věří a jimž je spravedlnost připočtena,¹²i otcem těch obřezaných, kteří nejsou jen obřezáni, nýbrž také jdou ve stopách víry našeho otce Abrahama – víry, kterou měl ještě před obřízkou. (Ř 4,9–12)

Osobní studium

Pavel píše osobní dopis, ne teologickou rozpravu do odborného časopisu. Jde mu o srdce a duši našeho křesťanského života a našeho vztahu s Bohem. Pokud je někdo přesvědčen, že nejprve musí dosáhnout určitého stupně svatosti, a tak si zasloužit své spasení, jeho pohled bude v životě zaměřen především na něj samotného a na jeho vlastní skutky.

Pokud však člověk přijme úžasnou zprávu, že ospravedlnění je Boží dar, který si ničím nezasloužil, pak se zcela přirozeně jeho pohled obrátí od něj samotného k Bohu, na jeho milost a lásku. Takový člověk bude ve svém životě odrážet Boží lásku a šířit ji dál.

Přečti si znovu včerejší text Ř 4,6–8 a Ž 32,1–5. Proč je Davidův příklad pro Pavla tak důležitý? Text Ř 4,7,8 je přímou citací slov Davidova žalmu (Ž 32,1.2a). Jaký návod na získání odpuštění zdůrazňuje David v dalších verších tohoto žalmu (Ž 32,3–5)?

„Hříšník potřebuje přijít ve víře ke Kristu, spolehnout se na jeho zásluhy, složit u něj, jako u toho, kdo se rozhodl nést za něj jeho břemeno, svůj hřích a přijmout odpuštění. Právě proto přišel Kristus na tento svět. Kristova spravedlnost je takto připočtena kajícímu hříšníkovi, který ke Kristu přichází s naprostou důvěrou.“ (ISM 215)

Pavel pak pokračuje a vysvětluje, že spasení z víry není nabízeno jen Židům, ale také pohanům (Ř 4,9–12). Pokud bychom byli opravdu důslední, pak ani Abraham nebyl vlastně Žid – vždyť měl pohan-ské předky (Joz 24,2). V jeho době neexistovalo rozdělení na Židy a pohany. V době, kdy byl Abraham „ospravedlněn“ (Gn 15,6), nebyl ještě obřezán. Pavel ho používá jako velký příklad univerzálního dosahu nabídky spasení. Kristus zemřel za všechny, bez ohledu na jejich původ nebo národnost (Žd 2,9).

Aplikace

Uvažuj chvíli o dosahu Kristovy oběti a o hodnotě každého člověka bez ohledu na jeho původ. Máš jako křesťan někdy určité rasové či národnostní předsudky? Můžeme je spojovat s křesťanstvím? Proč je někdy obtížné dovolit, aby Kristova láska k lidem ovlivnila i tvůj vztah k nim?

Zaslíbení (Ř 4,13–17)

¹³Zaslíbení, že dostane svět za dědictví, nebylo dáno Abrahamovi a jeho potomstvu na základě zákona, nýbrž na základě spravedlnosti z víry. ¹⁴Kdyby dědici byli ti, kteří stavějí na zákoně, byla by víra zbavena smyslu a zaslíbení zrušeno. ¹⁵Zákon s sebou nese Boží hněv: kde není zákon, není ani přestoupení zákona. ¹⁶Proto mluvíme o spravedlnosti z víry, aby bylo jasné, že je to spravedlnost z milosti. Tak zůstane v platnosti zaslíbení dané veškerému potomstvu Abrahamu – nejen těm, kdo stavějí na zákoně, ale i těm, kdo následují Abrahama vírou. On je otcem nás všech, ¹⁷jak je psáno: „ustanovil jsem tě za otce mnohých národů“. Je naším otcem před tvářmi toho, v nějž uvěřil, před Bohem, který dává život mrtvým a povolává v bytí to, co není. (Ř 4,13–17)

Osobní studium

V Ř 4,13 stojí proti sobě slova „zaslíbení“ a „zákon“. Pavel usiluje své učení o ospravedlnění z víry zasadit do starozákonního kontextu. Opět používá příklad Abrahama, kterého všichni Židé považují za svého předka. Bůh ho však nepřijal na základě poslušnosti zákona. Dal mu zaslíbení, že dostane dědictví. Tomuto Božímu slibu Abraham uvěřil a přijal odpovědnost, která z toho vyplývala. Bůh ho díky tomu mohl použít jako svého spolupracovníka v díle záchrany světa. Je to úžasný příklad toho, jak Boží milost působila již ve starozákonní době. Pavel se snaží poukázat na Boží milost jako na základ poselství Starého zákona.

Jakým způsobem Pavel pokračuje ve vysvětlování toho, že spasení z víry tvořilo podstatu Starého zákona? (Viz také text [Ga 3,7–9](#))

Už na začátku jsme řekli, že je důležité pamatovat si, komu Pavel tento dopis píše. Věřící ze Židů dobře znali Tóru. Mnozí se domnívali, že jejich záchrana je výsledkem jejich poslušnosti a pečlivého zachovávání zákona. Pavel se snaží tento jejich pohled napravit. Zdůrazňuje, že Abraham dostal zaslíbení ještě před vydáním zákona na hoře Sínaj. Nebyl to tedy výsledek jeho zachovávání zákona (celá Tóra a ceremoniální systém tehdy ještě neexistovaly), ale důsledek jeho víry.

I kdyby zde Pavel hovořil o morálním zákonu, který existoval dávno předtím, hlavní myšlenka by se vůbec nezměnila. Podle Pavla snaha zasloužit si Boží zaslíbení poslušností zákona zcela znehodnocuje úlohu víry. Jsou to silná slova, ale autor chtěl, aby čtenářům bylo jasné, že víra přináší spasení, zatímco zákon přináší odsouzení. Snažil se poukázat na nesmyslnost a zbytečnost takových snah, protože zákon jsme porušili všichni. Máme jedinou šanci – potřebujeme Krista, jehož spravedlnost nám může být připočtena na základě víry v něj. Právě tato pravda v konečném důsledku vedla k zapálení ohně protestantské reformace.

Aplikace

Proč je podle tebe i dnes, dva tisíce let po Kristově smrti a pět set let (přesně na den) po začátku reformace, otázka ospravedlnění z víry tak důležitá a aktuální? Proč máme jako lidé tendenci spoléhat se na to, co pro své spasení uděláme my?

Exkurz: Zákon a víra

²¹ Je tedy zákon proti Božím slibům? Naprosto ne! Kdyby tu byl zákon, který by mohl dát život, pak by vskutku spravedlnost byla ze zákona. ²² Ale podle Písma je všechno v zajetí hříchu, aby se zaslíbení, dané víře v Ježíše Krista, splnilo těm, kdo věří. ²³ Dokud nepřišla víra, byli jsme zajatci, které zákon střežil pro chvíli, kdy víra měla být zjevena. (Ga 3,21–23)

Osobní studium

Včera jsme řekli, že podle Pavla Bůh přijal Abrahama jednoznačně na základě víry, a ne kvůli poslušnosti zákona. Každý Žid, který touží po spasení, měl a má jedinou možnost – nespolehat se na své vlastní schopnosti a přijmout zaslíbení, které dostal Abraham a které se naplnilo v osobě Mesiáše. Totéž platí pro každého, kdo se domnívá, že pokud chce být spasen, stačí žít „dobrým životem“.

Přečti si text Ga 3,21–23. Jak v těchto verších Pavel vysvětluje vztah mezi zákonem a vírou? Jak bys tento vztah vysvětlil vlastními slovy? Proč je podle tebe důležité správně to pochopit?

Pokud by mohl nějaký zákon dát člověku život, pak by to byl určitě zákon Boží. Ale Pavel říká, že to není možné, protože jsme ho všichni přestoupili, a proto si zasloužíme odsouzení.

Zaslíbení víry, které se naplnilo v Ježíši, však osvobozuje všechny věřící, kteří byli dříve „pod zákonem“ – tedy žili s vědomím odsouzení, které si podle zákona zaslouhují. Nebýt víry a milosti, tento zákon by zůstal jen „břemenem“, které zdůrazňuje naše provinění a spravedlivé odsouzení.

„Základem pohanství byla víra, že člověk se může zachránit svými vlastními skutky... Vždy, když se lidé začnou řídit touto zásadou, ztrácejí veškeré zábrany proti hříchu.“ (DA 35.36; TV 23)

Aplikace

Jak vnímáš biblické poselství o ospravedlnění z víry? Jako jeden z teoretických bodů věrouky, nebo jako důležitou součást tvého každodenního života? Jaké důsledky má na tvůj praktický život? Co by se změnilo ve tvém životě víry, kdybys neznal tuto klíčovou myšlenku?

Exkurz: Zákon a hřích

Vždyť ze skutků zákona „nebude před ním nikdo ospravedlněn“, neboť ze zákona pochází poznání hříchu. (Ř 3,20)

³Podle toho víme, že jsme ho poznali, jestliže zachováváme jeho přikázání. ⁴Kdo říká: „Poznal jsem ho,“ a jeho přikázání nezachovává, je lhář a není v něm pravdy. ⁵Kdo však zachovává jeho slovo, vpravdě v něm láska Boží dosáhla svého cíle. Podle toho poznáváme, že v něm jsme. ⁶Kdo říká, že v něm zůstává, musí žít tak, jak žil on. (1J 2,3–6)

Každý, kdo se dopouští hříchu, jedná i proti zákonu Božímu, neboť hřích je porušení zákona. (1J 3,4)

Osobní studium

V křesťanských kruzích se často hovoří o tom, že zákon byl Kristovou obětí zrušen. Pokud se nad tímto tvrzením hlouběji zamyslíme, zjistíme, že nedává logicky ani teologicky smysl.

Přečti si texty Ř 3,20; 1J 2,3–6 a 3,4. Co tyto texty hovoří o vztahu mezi zákonem a hříchem? Proč tedy zákon nemohl být zrušen?

Irský spisovatel Jonathan Swift již v 18. století výstižně napsal: „Chce snad někdo říct, že kdyby se parlament rozhodl vyřadit slova, jako jsou alkohol, podvody, lež a krádež, z našeho jazyka a ze slovníků, další ráno bychom se všichni probudili střízliví, čestní, pravdomluvní a poctiví?“

Stejně si můžeme klást otázku, proč by lež, vražda nebo krádež měly být stále něčím špatným a hříšným, kdyby Bůh svůj zákon – který tyto činy odsuzuje – zrušil. Pokud byl zákon změněn, pak musela být změněna i definice hříchu. Pokud není zákon, pak nemůže být ani hřích, který je jeho přestoupením. Je to trochu absurdní, nemyslíte?

V Novém zákoně se setkáváme se zákonem i s evangeliem. Zákon říká, co je hřích, a evangelium ukazuje na řešení problému hříchu – na smrt a vzkříšení Ježíše Krista. Evangelium má smysl pouze tehdy, pokud zákon definuje naši „nemoc“, ze které nás Ježíš uzdraví.

Často slyšíme, že kříž zrušil zákon. Opak je však pravdou – Kristův kříž potvrzuje platnost a neměnnost Božího zákona. Pokud Bůh před Kristovou smrtí nezrušil, ba dokonce ani nezměnil zákon, který sám vydal, z jakého důvodu by to měl udělat potom? Proč nemohl změnit své nařízení hned po pádu člověka do hříchu, a tak nás uchránit před nevyhnutelným trestem? V konečném důsledku by pak Ježíš nemusel trpět a zemřít. Kristova smrt však jasně ukazuje, že Bůh raději sám podstoupil nesmírné utrpení, než aby změnil zákon, který vydal.

Aplikace

Představ si, že by přestal platit Boží zákon, který říká, že cizoložství je hřích. Snášel bys v takovém případě lehčeji, že tě tvůj partner opustil a odešel za někým jiným? Byl by hřích méně krutý jen proto, že bychom ho už „oficiálně“ za hřích nepovažovali?

Podněty k zamyšlení

„Kdo se vykazuje skutky, nedostává mzdu z milosti, nýbrž z povinnosti“ (Ř 4,4). Apoštol zde vysvětluje citovanou pasáž (Gn 15,4–6), aby na jejím základě vyvodil a potvrdil, že ospravedlnění je z víry, ne ze skutků. Dělá to na základě vysvětlení slov *bylo mu to počítáno za spravedlnost*. Tato slova vyjadřují, že Bůh přijímá hříšníky na základě milosti, ne na základě jejich skutků.“ (LUTHER, Martin. *Commentary on Romans*, str. 82)

„Pokud měl být člověk zachráněn – a zákon měl stále platit – musel přijít Boží Syn s návrhem, že se stane obětí za hřích. Ten, který nepoznal hřích, se kvůli nám ztotožnil s hříchem. Jeho smrt hovoří o úžasné Boží lásce k člověku a současně o neměnnosti jeho zákona.“ (ISM 240)

„Pokud se satanovi podaří přivést člověka k tomu, aby začal své skutky považovat za určité zásluhy a projev spravedlnosti, pak ví, že se mu naskytla výborná příležitost přemoci ho a udělat si z něj svou oběť... Pokud však namažeš veřejně svých dveří krví beránka z Golgoty, budeš v bezpečí.“ (RH, 3. září 1889)

Otázky k rozhovoru

1. Proč je tak důležité správně pochopit myšlenku ospravedlnění pouze z víry – bez skutků? Před jakým nebezpečím nás toto pochopení může ochránit?
2. Jak byste velmi stručně, jednoduše a srozumitelně vysvětlili svým přátelům, proč je pro vás Boží zákon tak důležitý, a proč přesto věříte, že jste zachráněni jen díky Boží milosti?
3. Základní otázka, na kterou odpovídá reformace, zní: Jak můžeme být spaseni? Jakým způsobem můžeme otevřeně a přímo hovořit o rozdílech mezi katolíky a protestanty v tomto bodě – bez toho, abychom na někoho útočili?
4. Všichni jsme hříšníci. Všichni jsme se postavili proti Bohu – a přesto jsme dostali milost. Proč není až tak snadné zachovat se podobně vůči těm, kteří nám ublížili? Jakým způsobem umíš takovým lidem nabídnout své odpuštění a milost, přestože si to „nezaslouží“?

Praktický závěr

- ▶ Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- ▶ Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- ▶ Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- ▶ Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátelé, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:
